

Павлов О.І.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки промисловості
Одеського національного технологічного університету

Pavlov Oleksandr

Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Industry Economic
Odesa National Technological University

ЕКОНОМІКА ЯК ГЛОКАЛЬНА КОНВЕРГЕНТНО-ДИВЕРГЕНТНА СИСТЕМА

ECONOMY AS A GLOCAL CONVERGENT-DIVERGENT SYSTEM

У статті економіка ідентифікується як глокальна конвергентно-дивергентна система, що стало можливим завдяки відходу від протиставлення економічної глобалізації і економічної інтеграції та конвергенції і дивергенції як протилежних та суперечливих, по відношенню одне до одного, процесів, тобто на основі їх спільного аналізу. Це, з одного боку, розширило уявлення про сутність зазначених явищ, а з іншого – збагатило розуміння такого феномену як глокалізація, який виник в результаті перетину глобалізації та інтеграції. На основі характеристики компонентів глокальної економічної системи виявлено векторну спрямованість конвергентно-дивергентних відносин на усіх її рівнях. Встановлено, що у цих відносинах переважає тенденція розходження рівня економічного розвитку, яке обумовлене попереднім та сучасним станом економічних систем. За результатами дослідження зроблені певні узагальнення та накреслені перспективи подальших наукових розвідок за зазначеним напрямом.

Ключові слова: вектор глокальних конвергентно-дивергентних відносин, глокалізація, глокальна конвергентно-дивергентна економічна система, економічна глобалізація, економічна інтеграція, економічна дивергенція, економічна конвергенція.

The question of the consequences of economic globalization at the present stage of development is becoming not only the subject of political battles between its supporters and critics, but also sharp scientific discussions in the pages of scientific publications on economics. Most of their participants are of the opinion that globalization is not a linear process. This interpretation was made possible by taking into account the manifestation of the opposite trend in the form of economic integration. It is at the junction of global and local that a hybrid socio-spatial and economic phenomenon is formed – glocalization, the essence of which is manifested through the combined development of economic convergence and the opposite trend, which is divergence. Against the background of these social phenomena, the economy appears as a glocal convergent-divergent system. Given this approach, the article formulates a goal to identify the economy as a global convergent-divergent system. To implement it, the essence of glocalization was determined, the interconnectedness of convergence and divergence as trends in global economic development was revealed, and the components of the global convergent-divergent system were characterized. This, in turn, required a departure from the opposition of economic globalization and economic integration and convergence and divergence as opposing and contradictory processes, ie the analysis of these processes in the context of their close relationship. This, on the one hand, broadened the understanding of the essence of these phenomena, and on the other – enriched the understanding of such a phenomenon as glocalization, which arose at the intersection of globalization and integration. Based on the characteristics of the components of the glocal economic system, the vector orientation of convergent-divergent relations is revealed. It is established that in these relations the tendency of difference between economic systems prevails, which is due to their previous and current state. It was found that economic convergence is real, not imaginary in relation to countries with optimal economic structure, which provides high added value and increasing returns, which are largely determined by technological capabilities of production. These provisions are relevant to the current state of the Ukrainian economic system, which requires the acceleration of its restructuring through the priority development of the machine-building industry on the basis of the latest technological modes. Based on the results of the study, certain generalizations were made and prospects for further scientific research in this area were outlined.

Keywords: vector of glocal convergent-divergent relations, glocalization, glocal convergent-divergent economic system, economic globalization, economic integration, economic divergence, economic convergence.

Постановка проблеми. Економічний розвиток на сучасному етапі глобалізації характеризується суперечливістю та диспропорційністю. З огляду на це, питання щодо наслідків економічної глобалізації стає не тільки предметом політичних баталій між її прибічниками та критиками, але й гострих наукових дискусій на сторінках наукових видань з економіки. Більшість їх учасників схиляються до того, що глобалізація не є лінійним процесом, враховуючи прояв зустрічної тенденції у вигляді економічної інтеграції. Саме на стику глобального та локального формується гібридний соціально-просторовий та економічний феномен – глокалізація, сутність якого проявляється у сполученому розвитку економічної конвергенції й протилежної їй тенденції, якою є дивергенція. На тлі зазначених суспільних явищ економіка постає як глокальна конвергентно-дивергентна система. Такий погляд на сучасну економічну систему, що виходить за межі її традиційного сприйняття, надає цій проблематиці певного наукового та прикладного забарвлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що дана проблема в зазначеній постановці ще не стала предметом спеціального наукового дослідження. З огляду на це, на першочергову увагу заслуговують публікації О.І. Ліщинського [1; 2], В. Рудометофа [3], С. Росса [4], що присвячені теоретичним засадам глокалізації, конвергенції та дивергенції глобального економічного розвитку. Не менш актуальними є наукові праці Р. Хорнера і Д. Халма [5] щодо глобального розвитку та конвергентної розбіжності між країнами; А. Лопеса, С. Де Лукаса і М.І. Дельгадо [6] – ролі синхронізованих бізнес-циклів у розгортанні економічної конвергенції у глобалізованому світі. Питання оцінювання та тестування конвергенції та дивергенції розкрито в статтях І.В. Шемахіної [7], Л. Магаціно і М. Меле [8], К. Лінгса [9]. Науковий дискурс з зазначеної проблеми поряд з працями, сповненими оптимізму, містить й критичне ставлення до процесу економічної конвергенції, свідченням чого є поява статей П. Джонсона і К. Папагеоргіу [10], Х. Герра і Руоффа Б. [11]. Різні аспекти конвергенції країн ЄС і України висвітлюються А. Березинець [12], Т.В. Бурлай [13], Г. Зеленько [14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Аналіз наявних публікацій з зазначеної проблеми свідчить про нагальну потребу її розгляду не стільки в дихотомічному контексті: економічна глобалізація / економічна інтеграція; конвергенція / дивергенція; позитивне, корисне /негативне, шкідливе, скільки в контексті їх органічної єдності. Саме це й зумовило вибір теми статі.

Формулювання цілей. Метою дослідження є ідентифікація економіки як глокальної конвергентно-дивергентної системи. У відповідності до мети сформульовані завдання щодо визначення сутності глокалізації; розкриття взаємопов'язаності конвергенції та дивергенції як тенденцій глобального економічного розвитку; характеристики компонентів глокальної економічної конвергентно-дивергентної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна система як складне системне утворення, що пронизує усі сфери та галузі суспільної життєдіяльності й забезпечує створення матеріальних і духовних благ, постійно перебуває під впливом комплексу різноманітних чинників, які позначаються на її функціонуванні (табл. 1). Ця залежність посилюється з розвитком, в умовах економічної глобалізації та інтеграції, суперечливого процесу взаємодії конвергенції та дивергенції.

На початку 2000-х років в результаті генерації нових ідей у сфері сучасних технологій народилася ідея конвергенції NBICS-технологій як складного багатомірного процесу, який має значний вплив на розвиток глобальної економіки.

Розвиток, пришвидшення та здешевлення процесу передачі ідей, технологій, ноу-хау розширює участь країн, що розвиваються, в глобальних ланцюгах вартості та постачань, підвищує роль аутсорсингу, використання якого веде до скорочення витрат як замовника послуг, так і компаній, що виконують їх. Відповідно послаблюється контроль за бізнес-процесами з боку держав, глобалізованих фірм, впливових фінансових інститутів. Все це посилює фрагментацію глобальних економічних процесів та непередбачуваність їх розвитку.

В умовах конвергенції технологій спрощується доступ до інформації та знань, оволодіння якими все більше здійснюється на індивідуальному рівні в будь-якій точці планети будь-якою людиною. Тим самим зменшується особиста залежність між людьми, послаблюються уніфікація та універсальізація людської діяльності, що певною мірою суперечить тенденції глобалізації щодо цілісності та єдності розвитку.

На тлі такого розуміння процесу інтернаціоналізації господарських зав'язків, нового прочитання набуває лозунг Римського клубу «Мислити глобально – діяти локально». В контексті дослідження проблеми співвідношення феноменів економічної глобалізації та економічної інтеграції, це означає її розв'язання через відношення перетину.

Найбільш влучно й методологічно досконало охарактеризував ефект перетину глобального і локального А.А. Грищенко [15, с. 10], вказавши, що суперечність між глобалізацією і локалізацією представляє собою найзагальнішу форму прояву суперечності сумісно-розділених відносин. При цьому глобалізація «розвивається з боку сумісності й реалізується, перш за все, через інформаційно-технологічні та фінансово-економічні механізми», локалізація «розвивається з боку розділності й реалізується через просторово-територіальні форми».

Розвиваючи цей сумісно-роздільний наратив С.В. Сіденко [16] зазначає: «сучасне світове господарство характеризується поєднанням суперечливих і різнонаправлених процесів, які перестали існувати відокремлено. Зокрема, чиста автаркія – один із проявів локалізації – існує лише в теорії. Глобалізації, яка б охопила все населення світу, також немає. Водночас взаємодія глобалізації та локалізації існує у вигляді глокалізації. Тобто на перетині глобального та локального фор-

Чинники формування конвергентно-дивергентної економічної системи*

№	Чинник	Сутнісна характеристика чинника
1	Науково-технічний	– Науково-технічний прогрес – Четверта промислова революція – Розвиток нових поколінь транспорту та зв'язку
2	Технологічний	– NBICS-технології – Наукоємні технології – Інноваційні науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки – Обладнання, машини, устаткування, що належать до п'ятого та шостого технологічних укладів
3	Інформаційно-комунікаційний	– Революційні зміни, що пов'язані з новими носіями, механізмами та інструментами передачі інформації – Виникнення єдиного інформаційного простору і створення можливостей для здійснення операцій у режимі реального часу – Віртуалізація суспільних процесів – Збільшення питомої ваги інформаційно-комунікативних технологій, продуктів і послуг у ВВП країн – Зростання доступу до національних і світових інформаційних ресурсів, подолання інформаційної нерівності у задоволенні людських потреб в інформаційних продуктах і послугах
4	Економічний	– Ринкова уніфікація сучасного світу – Інтернаціоналізація господарських зв'язків – Формування глобального простору, заснованого на міжнародному поділі праці – Лібералізація руху товарів і капіталу, розвиток нових фінансових технологій – Індивідуалізація та диверсифікація виробництва, що базується на новітніх технологічних укладах – Структура економіки – Доходи та їх розподіл – Циклічна взаємопов'язаність
5	Політичний	– Розроблення та впровадження політики, спрямованої на захист національного товаровиробника – Зростаюча орієнтація національних урядів на зовнішньоекономічні зв'язки – Взаємозалежність макроекономічної політики національних урядів та центральних банків
6	Інституціональний	– Інститути прав власності – Нормативно-правові інститути – Соціально-економічні інститути – Інститути управління – Інститути конкуренції, довіри, відданості традиціям, звичаям й культурній спадщині, ділової етики

Джерело: складено автором

мується якісно нова форма взаємодії процесів – глокальна».

На рисунку 1 глокалізація представлена як похідна вказаного перетину.

Глокалізація, як наслідок коеволюції економічної глобалізації та економічної інтеграції в межах їх стику є сегментом, в якому перетинаються рубіжні поточні стани цих феноменів. Масштаб цього сегменту та характеристики не є постійними, а залежать від того яка тенденція – глобальна чи локальна бере гору.

Водночас сутнісні характеристики глокалізації значною мірою залежать від взаємодії економічної конвергенції та зустрічного їй процесу економічної дивергенції.

Внаслідок перехресної дії глобалізаційно-інтеграційного та конвергентно-дивергентного процесів формується відповідна економічна система (рис. 2).

Транснаціоналізація господарської діяльності як спосіб поступового виходу суспільного відтворення,

передусім його виробничої фази, за межі національних кордонів з наступним формуванням його наднаціональних форм, надає поштовх фрагментації економічної глобалізації та утворення різного рівня інтеграційних економічних об'єднань. В цій системі економічних взаємозв'язків тенденція до цілісності та всеосаяжності перетинається з протилежним трендом, в результаті чого формується фрагментований глобальний, тобто глокальний, економічний простір.

«Конвергенція» (від лат. *convergentio* – наближення, сходження) є терміном запозиченим з біології, за допомогою якого передається дія або процес, пов'язаний з взаємопроникненням, злиттям, взаємним впливом речей матеріального та духовного світу. Конвергенція в економіці означає процес злиття або сходження економічних систем за певними параметрами.

Прояв в сучасному світі тенденції щодо фрагментації глобального простору свідчить про наявність

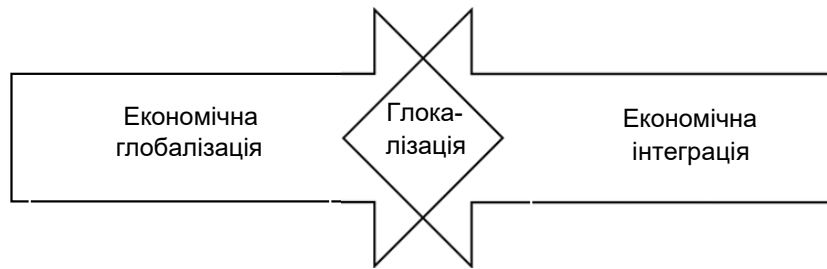

Рис. 1. Глокалізація як похідна перетину економічної глобалізації та економічної інтеграції

Джерело: розроблено автором

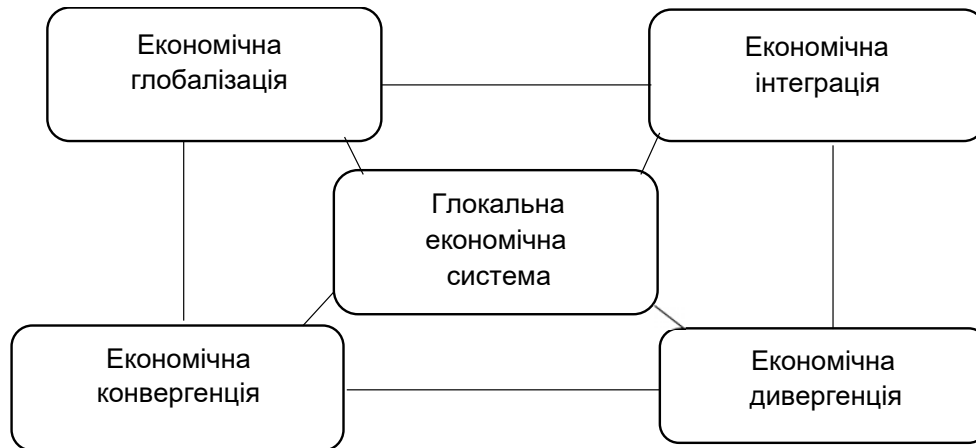

Рис. 2. Генеза глокальної економічної системи

Джерело: розроблено автором

протилежної конвергенції тенденції, а саме – дивергенції, яка характеризується розходженням економічних систем.

Таким чином, економічна система є глокальним конвергентно-дивергентним утворенням.

Глокалізованій конвергентно-дивергентній економічній системі властиві такі риси:

- поєднання, внаслідок глобальної трансформації світового співтовариства, у відкриту цілісну систему різного роду інтеграційних об'єднань;

- адаптація глобальних тенденцій економічного розвитку до локальних умов функціонування певних систем;

- пристосування до кон'юнктури локальних ринків з використанням модифікацій загальних рекламних стратегій, товарів та послуг;

- врахування домінуючої конвергентної (дивергентної) тенденції розвитку з урахуванням внутрішнього стану системи та мінливості зовнішнього середовища;

- визначення пріоритетного вектору глокальних конвергентно-дивергентних відносин з урахуванням часу та простору.

Характеристику структурних компонентів глокальної економічної конвергентно-дивергентної системи подано в таблиці 2.

Ключову роль у конвергентно-дивергентних відносинах відіграє економічна діяльність, яка, за переконанням К. Колліна [17], відображає виробничі можливості економіки, а виробнича структура краї-

ни представляє її технологічні можливості. Стійкий розвиток досягається, коли країна має структуру економіки зі зростаючою віддачею. Технологічно складні товари з високою доданою вартістю забезпечують більш високу заробітну плату. Але в бідних країнах з невеликим виробничим потенціалом переважають товари з низькою доданою вартістю, які не забезпечують зростаючу віддачу. Крім того, на відміну від багатих країн, у бідних країнах немає колективної чи політичної зацікавленості в захисті та розвитку приватного сектору. Відсутність політичного інтересу пояснює частоту популістської політики і постійну поведінку, що порушує правила. Тому не дивно, що більшість країн Африки та Азії добре відомі у світі своєю високою корумпованістю та слабкими інститутами.

Певне, що такі висновки є актуальними й для сучасного стану української економічної системи, що вимагає пришвидшення її структурної перебудови за рахунок пріоритетного розвитку машинобудівної галузі на засадах новітніх технологічних укладів.

В цьому сенсі слід врахувати дані Об'єднаного банку Швейцарії [18], який оцінив рівень адаптації до Четвертої промислової революції, що охопила 139 країн, з урахуванням п'яти факторів: гнучкості ринку праці, рівня технологій, системи освіти, соціальних накладних витрат та правового захисту. В свою чергу, С.Ю. Лі оприлюднив результати оцінки рівня адаптації до зазначених вимог, орієнтуючись лише на 45 провідних країн. За результатами його дослідження 1-е місце зайняла Швейцарія, за

Компоненти глокальної економічної конвергентно-дивергентної системи

Рівень глокальної економічної конвергентно-дивергентної системи	Простір глокальних економічних конвергентно-дивергентних відносин	Вектор глокальних економічних конвергентно-дивергентних відносин
Світовий	Центру світ-системи, її напівпериферії та периферії	Конвергенція між центром і напівпериферією; між останньою і периферією. Дивергенція між центром та периферією
Міжконтинентальний	Азії, Америки, Африки, Європи	Конвергенція між Європою, Америкою і Азією. Дивергенція між Європою, Америкою, Азією та Африкою
Континентальний	Складових певних континентів	Конвергенція між Японією, Кореєю, «малими азійськими тиграми» і іншими країнами Східної Азії; між США і Канадою; Бразилією і Мексикою; між країнами Західної Європи та країнами Центрально-Східної Європи. Дивергенція між країнами Північної та Латинської Америки
Міждержавний	Понад двох держав	Конвергенція між розвинутими країнами. Дивергенція між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються
Державний	Окремої держави	Конвергенція між розвинутими регіонами; між галузями виробництва з високою доданою вартістю. Дивергенція між розвинутими регіонами та відсталими регіонами; між галузями з високою та низькою доданою вартістю
Базовий	Багатонаціональної фірми, окремого підприємства	Конвергенція між глобалізованими фірмами; між глобалізованими материнськими компаніями і їх дочірніми підприємствами. Дивергенція між глобалізованими фірмами та неглобалізованими фірмами

Джерело: складено автором

нею йдуть Сінгапур та Нідерланди. США посідають 5-е місце, Японія – 12, Німеччина – 13, Корея – 25 місце [19, с. 43].

Висновки. Сучасна економічна система переживає етап глобальної трансформації, яка відбувається під значним впливом науково-технічних, інформаційно-комунікаційних, технологічних, економічних, політичних та інституціональних чинників, що в перспективі позитивно позначиться на її функціонуванні.

Сучасний етап розвитку глобалізації породжує ряд суперечливих проблем, одна з яких полягає в посиленні диспропорцій розвитку на усіх рівнях економічної системи. Їх розв'язання потребує визначення змін, що відбуваються під тиском глобалізації, інтеграції, конвергенції та дивергенції, наслідком чого є формування відповідного глокального феномену, який відбиває у своїх сутнісних характеристиках риси, похідні від дії зазначених явищ.

На підставі проведеного дослідження з'ясовано, що економічна глобалізація, економічна інтеграція та глокалізація формують економічний простір, який є глобальним та фрагментованим.

Виявлення компонентів глокальної економічної конвергентно-дивергентної системи дало можливість прослідкувати векторну спрямованість конвергентно-дивергентних відносин в глокалізованому просторі.

Посилаючись на новітні дослідження зарубіжних економістів зроблено узагальнення щодо головної ролі економічної структури у досягненні конвергенції, що забезпечує отримання високої доданої вартості та зростаючої віддачі, які значною мірою визначаються технологічними можливостями виробництва.

Таке припущення свідчить про залежність інституціонального середовища економічного розвитку від досконалості структури економіки.

На наше переконання, наразі найбільш теоретично і практично значущою є науково-дослідна проблематика, що пов'язана з системним аналізом феномену глокалізації.

Бібліографічний список:

1. Ліщинський І.О. Онтологічно-концептуальні засади глокалізації. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Випуск 34. С. 20–24.
2. Ліщинський І.О. Глокалізація, фрагментація та альтернативні візії внутрішніх геоекономічних суперечностей. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Випуск 22, частина 2. С. 77–81.
3. Roudometof V. Theorizing glocalization: Three interpretations. *European Journal of Social Theory*. 2016, vol. 19 (3). P. 391–408. DOI: 10.1177/1368431015605443.
4. Ross S. (2021) Divergence vs. Convergence What's the Difference? URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/121714/what-are-differences-between-divergence-and-convergence.asp> (дата звернення: 13.05.2022).
5. Horner R., Hulme D. (2019) Global Development, Converging Divergence and Development Studies: A Rejoinder. *Development and Change*, vol. 50 (2). P. 495–510. DOI: 10.1111/dech.12496.
6. Lopez A., De Lucas S., Delgado M.J. (2021) Economic convergence in a globalized world: The role of business cycle synchronization. *PLoS One*, vol. 16 (10). P. 1–20. DOI. org/10.1371/journal.pone.0256182.
7. Шепахіна І.В. Оцінювання конвергентно-дивергентного розвитку країн світу в умовах глобалізації. *Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка*. 2020. Випуск 825. С.12–20.

8. Magazzino C., Mele M. and Schneider N. (2021) Testing the convergence and the divergence in five Asian countries: from a GMM model to a new Machine Learning algorithm. *Journal of Economic Studies*. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JES-01-2021-0027/full/pdf?title=testing-the-convergence-and-the-divergence-in-five-asian-countries-from-a-gmm-model-to-a-new-machine-learning-algorithm>. DOI 10.1108/JES-01-2021-0027 (дата звернення: 10.05.2022).
9. Lings K. (2022) Economic growth: widening divergence between advanced and emerging economies. URL: <https://stanlib.com/2022/01/28/economic-growth-widening-divergence-between-advanced-and-emerging-economies/> (дата звернення: 09.05.2022).
10. Johnson P., Papageorgiou C. (2019) It's too soon for optimism about convergence. 16 April. URL: <https://voxeu.org/article/it-s-too-soon-optimism-about-convergence> (дата звернення: 02.02.2022).
11. Herr H., Ruoff B. Insufficient Economic Convergence in the World Economy: How Do Economists Explain Why Too Many Countries Do Not Catch-up? *Agrarian South: Journal of Political Economy*. 2018, no. 7 (1). P. 1–27. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2277976018758078>. <https://doi.org/10.1177/2277976018758078> (дата звернення: 11.05.2022).
12. Березинець А.В. Удосконалення ефективності конвергенції інституційних основ соціальної політики в країнах Європейського Союзу та в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 2. С. 26–29. DOI: 10.31891/2307-5740-2020-280-2-4.
13. Бурлай Т.В. Чинники соціально-економічної дивергенції України та європейського Союзу. *Український соціум*. 2019. № 2 (69). С. 61–83. <https://doi.org/10.15407/socium2019.02.061>.
14. Зеленько Г. Демократизація через конвергенцію: механізми співпраці Європейського Союзу з посткомуністичними країнами (на прикладі країн ЦСЄ та України). *Наукові записки ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2020. Випуск 2 (98). С. 44–75.
15. Інституційні трансформації соціально-економічної системи України: монографія. За ред. чл-кор. НАН України Гриценка А.А. Київ: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2015. 274 с.
16. Сіденко С.В. Трансформації стратегій ТНК в умовах глокалізації. URL: journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3728 (дата звернення: 15.04.2022).
17. Collin C. Economic structures, institutions and economic performance. *Economic Structures* (2017), vol. 6, no. 2. URL: <https://journalofeconomicstructures.springeropen.com/track/pdf/10.1186/s40008-017-0063-1.pdf>. DOI 10.1186/s40008-017-0063-1 (дата звернення: 09.05.2022).
18. Waweja, B., Donovan, P., Haefele M., Siddiqi L., & Smiles S. (2016). Extreme automation and connectivity: The global, regional, and investment implications of the Fourth Industrial Revolution. *UBS White Paper for the World Economic Forum Annual Meeting*. URL: http://www.tadviser.ru/images/b/b7/Extreme_automation_and_connectivity_The_global%2C_regional%2C_and_investment_implications_of_the_Fourth_Industrial_Revolution.pdf (дата звернення: 07.02.2022).
19. Lee S. Y. Busan needs to formulate the strategies of the fourth industrial revolution with the rapidly changing waves. *Busan Development Forum*. 2017, vol. 163. P. 36–49.
20. perechnostei [Glocalization, fragmentation and alternative visions of internal geoeconomic contradictions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seria: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 22, chastyna 2, pp. 77–81.
21. Roudometof V. (2016) Theorizing glocalization: Three interpretations. *European Journal of Social Theory*, vol. 19 (3), pp. 391–408. DOI: 10.1177/1368431015605443.
22. Ross S. (2021) Divergence vs. Convergence What's the Difference? Available at: <https://www.investopedia.com/ask/answers/121714/what-are-differences-between-divergence-and-convergence.asp> (accessed: 13.05.2022).
23. Horner R., Hulme D. (2019) Global Development, Converging Divergence and Development Studies: A Rejoinder. *Development and Change*, vol. 50 (2), pp. 495–510. DOI.org/10.1111/dech.12496.
24. Lopez A., De Lucas S., Delgado M.J. (2021) Economic convergence in a globalized world: The role of business cycle synchronization. *PLoS One*, vol. 16 (10), pp. 1–20. DOI.org/10.1371/journal.pone.0256182.
25. Shemakhina I.V. (2020) Otisiniuvannia konverhentno-dyverhentnoho rozvytku krain svitu v umovakh hlobalizatsii [Assessment of convergent-divergent development of the world in the context of globalization]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Ekonomika*, vol. 825, pp. 12–20.
26. Magazzino C., Mele M. and Schneider N. (2021) Testing the convergence and the divergence in five Asian countries: from a GMM model to a new Machine Learning algorithm. *Journal of Economic Studies*. Available at: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JES-01-2021-0027/full/pdf?title=testing-the-convergence-and-the-divergence-in-five-asian-countries-from-a-gmm-model-to-a-new-machine-learning-algorithm>. DOI 10.1108/JES-01-2021-0027 (accessed: 10.05.2022).
27. Lings K. (2022) Economic growth: widening divergence between advanced and emerging economies. Available at: <https://stanlib.com/2022/01/28/economic-growth-widening-divergence-between-advanced-and-emerging-economies/> (accessed: 09.05.2022).
28. Johnson P., Papageorgiou C. (2019) It's too soon for optimism about convergence. 16 April. URL: <https://voxeu.org/article/it-s-too-soon-optimism-about-convergence> (accessed: 02.02.2022).
29. Herr H., Ruoff B. (2018) Insufficient Economic Convergence in the World Economy: How Do Economists Explain Why Too Many Countries Do Not Catch-up? *Agrarian South: Journal of Political Economy*, no 7 (1), pp. 1–27. Available at: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2277976018758078>. <https://doi.org/10.1177/2277976018758078> (accessed: 11.05.2022).
30. Berezynets A.V. (2020) Udoskonalennia efektyvnosti konverhentsii instytutitsiynykh osnov sotsialnoi polityky v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu ta v Ukraini [Improving the effectiveness of the convergence of institutional foundations of social policy in the European Union and in Ukraine]. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic sciences*, no. 2, pp. 26–29. DOI: 10.31891/2307-5740-2020-280-2-4.
31. Burlai T.V. (2019) Chynnyky sotsialno-ekonomichnoi dyverhentsii Ukrainy ta yevropeiseoho soiuzu [Factors of socio-economic divergence of Ukraine and the European Union]. *Ukrainskyi sotsium*, no. 2 (69), pp. 61–83.
32. Zelenko G. (2020) Demokratyzatsiia cherez konverhentsiiu: mekhanizmy spivpratsi Yevropeiskoho Soiuzu z postkomunistychnymy krainamy (na prykladi krain TsSle ta Ukrainy) [Democratization through convergence: mechanisms of the European Union's cooperation with post-communist countries (on the example of CEE countries and Ukraine)]. *Scientific notes of IPIEND named after IF Kuras NAS of Ukraine*, vol. 2 (98), pp. 44–75.
33. Instytutsiini transformatsii sotsialno-ekonomichnoi systemy Ukrainy: monohrafiia. (2015) Za red. chl-kor. NAN

References:

1. Lishchynskiy I.O. (2018) Ontolohichno-kontseptualni zasady hlobalizatsii [Ontological and conceptual principles of glocalization]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 34, pp. 20–24.
2. Lishchynskiy I.O. (2018) Hlobalizatsiia, frahmentatsiia ta alternatyvni vizii vnutrishchnykh heoekonomichnykh su-

- Ukrainy Hrytsenka A.A. [Institutional transformations of the socio-economic system of Ukraine: monograph. For the order. Corresponding Member NAS of Ukraine Hrytsenko A.A.]. Kyiv: DU «Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy». (in Ukrainian)
16. Sidenko S.V. Transformacii strategij TNK v umovakh ghlobalizacii [Transformations of TNC strategies in the conditions of glocalization]. Available at: journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3728 (in Ukrainian) (accessed: 15.04.2022).
 17. Collin C. (2017) Economic structures, institutions and economic performance. *Economic Structures*, vol. 6, no. 2. Available at: <https://journalofeconomicstructures.springeropen.com/track/pdf/10.1186/s40008-017-0063-1>. pdf. DOI: 10.1186/s40008-017-0063-1 (accessed: 09.05.2022).
 18. Baweja, B., Donovan, P., Haefele, M., Siddiqi, L., & Smiles, S. (2016). Extreme automation and connectivity: The global, regional, and investment implications of the Fourth Industrial Revolution. *UBS White Paper for the World Economic Forum Annual Meeting*. Available at: http://www.tadviser.ru/images/b/b7/Extreme_automation_and_connectivity_The_global%2C_regional%2C_and_investment_implications_of_the_Fourth_Industrial_Revolution.pdf (accessed: 07.02.2022).
 19. Lee S.Y. (2017) Busan needs to formulate the strategies of the fourth industrial revolution with the rapidly changing waves. *Busan Development Forum*, vol. 163, pp. 36–49.